

РЕЦЕНЗИЯ

**на конкурс за получаване на научно образователна степен „доктор“
по шифър 05.08.02 Музикознание и музикално изкуство
за нуждите на НБУ София
Кандидат: Маргарита Маринова Кръстева-Стойчевска**

Рецензент: доц. Красимир Петров

Единствен кандидат на обявения конкурс за „доктор“ по 05.08.02 със заповед на ректора №11/05.10.2006 г., на тема „НЕФОЛКЛОРНА КУЛТУРА И ФОЛКЛОРНИ ЯВЛЕНИЯ (КЪМ РАЗВИТИЕТО НА БЪЛГАРСКИТЕ НАРОДНИ ТАНЦИ)1944-1990“ от Департамент „Музика“, е Маргарита Маринова Кръстева-Стойчевска.

Лични данни

Маргарита Маринова Кръстева-Стойчевска е роден на 20.10.1974 г. в гр. Тетевен. Бакалавър е по специалност „народна хореография“, магистър е по специалност „Автентичен фолклор“ с професионална квалификация фолклорис. В Нов Български Университет, София преподава български танцов фолклор, история на фолклорния танц, основи на българските фолклорни и танцови изкуства, освен това е ръководител на фолклорния състав на университета, а от 01.10.2006 г. е редовен докторант в департамент „Музика“ на НБУ.

Съдържание и структура на дисертацията

Дисертацията съдържа: Увод – 3 стр; Глава I. Промени в културната политика в България – 1944-1990, 1. За стратегията Културна революция в България през периода 1944-1990, 2. Управленски институции в областта на културата в България, 3. Фолклор - самодейно изкуство – терминологични и

интерпретационни прочити, 4. Постфолклорна танцова култура, 5. Фолклор и идеология - 129 стр.; Глава II. Художествената танцова самодейност и българският фолклор през периода 1944-1990, 1. Исторически бележки, 2. Художествената самодейност през 1944-1990, 3. За връзката художествена самодейност - фолклор - 35 стр.; Глава III. Републикански фолклорни фестивали - 1958-1989, Първи национален преглед на художествената самодейност: 1948, Първи республикански младежки фестивал и спартакиада: 1957-1959, Втори республикански фестивал на художествената самодейност: 1963-1964, Трети республикански фестивал на художествената самодейност: 1968-1969, Четвърти республикански фестивал на художествената самодейност: 1972-1974, Пети республикански фестивал на художествената самодейност: 1978-1979, Шести республикански фестивал на художествената самодейност: 1982-1984, Седми республикански фестивал на художествената самодейност: 1987-1989, Изводи - 68 стр.; Глава IV. Анкети и статистически данни - 6 стр.; Заключение - 3 стр.; Библиография - 18 стр. Общо дисертацията съдържа 231 стандартни страници.

Актуалност на темата и познаване на проблематиката

Маргарита Кръстева е подбила изключително актуална тема, свързана с разглеждане и анализиране на нефолклорната култура и фолклорните явления в България в периода 1944 – 1990 год.

Тя се справя по категоричен и убедителен начин с тази задача, като много правилно извежда своята теза, че „фолклорът може да битува само, когато не е разрушена връзката между отделния индивид и неговата регионална принадлежност, т.е. основна се явява селищно-регионалната характеристика на фолклора.

В глава I на дисертацията Маргарита Кръстева много подробно изследва държавното и обществено начало в ръководството на културните процеси след 1944 год.

Стойно и точно тя проследява преобразуванията на държавните органи, упълномощени да ръководят културните процеси, в това число и фолклора-Министерство на пропагандата – 1944 год., Министерство на информацията и изкуствата – 1945 год., Комитет за наука, изкуство и култура – 1947 год., Министерство на културата – 1954 год., Министерство на просветата и културата – 1957 год и т.н.

Маргарита Кръстева отделя главно място в глава I на дисертацията на понятията фолклор – самодейно изкуство – професионално изкуство. Ползвайки голям обем специализирана литература от наши и чужди автори тя съпоставя едно на друго понятието „фолклор” в широк и тесен смисъл без да игнорира което и да е тях, като например:

- а/ фолклорът е сложен вторичен синтез на мироглед и изкуство
- б/ фолклорът е явление в художествената практика на народа
- в/ фолклорът се възприема само като синоним на българската селска култура и т.н.
Тя развива терминологичния апарат, като търси и намира логичната и естествена връзка на фолклора със самодейното изкуство, което заема особено място в цялостната система за естетическо възпитание на младежта и народа. В етапите на негово – то развитие дисертантката много добре е систематизирала проблемите с репертоара, формата и съдържанието на хореографските произведения.

Следващото звено в тази „триада” е професионалното изкуство.

Маргарита Кръстева разкрива характера му, като отбелязва дистанцията между него и фолклорната традиция. Тя заключава, че тази дистанция става все по значителна с общото повишаване на културното равнище на народа.

Тя установява бурното развитие на професионализма у нас на фолклорна основа след 1945 год. и като изпълнителство, и като творчество.

Отговаря ли избраната методика на целите, задачите и методите

Според Маргарита Кръстева една от целите на научното изследване е да се разработят подходи за установяване терминологични определения в българската народна хореография: а/ автентичен танц – този, който не се променя по никакъв начин и от изпълнители и хореограф, той остава такъв, какъвто си е бил в историческата практика, б/ автентичен танц с нов съпровод – изпълнение на автентичен танц под нов съпровод, който може и да не съответства на оригиналния, в/ обработка / това е нов термин, въведен от дисертантката/, която тя определя като съответстващ на музикалния термин аранжимент. Тя я определя като по-сложна намеса от страна на хореографа, като танцовият материал вече се изменя като цитат, г/ авторски танц – хореографът съчинява собствен танц, като използва хореографски материал от фолклора по свой избор и под своя трактовка, д/ хореографска композиция – това е система от фолклорни танци, обединени около единството на фолклорния танц.

В това изследване се използват методи на: наблюдение, описание и теоретичен синтез.

Според мен целта, задачите и методите отговарят на избраната методика, и доказват правилността на хипотезата за постфолклорната танцова култура.

Използваният материал отговаря на изискванията за достоверност.

Научни и научно-приложни приноси

Приносите на дисертацията са:

- изяснени са пътищата на държавно-общественото начало в управлението на културните процеси в България, в това число и на фолклора през 1944- 1990 г.
- за първи път е въведено понятието постфолклорна култура в областта на танцовото изкуство в България , като е доказано по убедителен начин.

- разработен е нов методичен подход за изучаване различните форми на сценичния фолклорен танц.

- въведен са нови терминологични понятия

Дисертацията може да се използва от преподаватели и студенти във висшите учебни заведения по танцово изкуство. Глава I може да се използва от преподаватели и ученици в специалността „Български танци“ в училищата по изкуствата.

Проценка за степента на приносите на кандидата

Давам висока оценка на приносния характер на дисертацията поради значимостта на изследването, поради неговата оригиналност, и заради заложените в него нови идеи и терминологичен апарат.

Проценка на публикациите

Маргарита Кръстева публикува свои статии и доклади в специализирани списания, като:

Кръстева-Стоичевска, М. Образование и фолклор, В-Фолклор и образование, С, 2003

Кръстева-Стоичевска, М. Постфолклорна танцова традиция, В- Млад научен форум за музика и танц, С, 2007, бр. 1

Кръстева-Стоичевска, М. Филип Кутев и приносът му за създаването на българската постфолклорна култура, В- Млад научен форум за музика и танц, С, 2007, бр.2

Кръстева-Стоичевска, М. Социалистическата културна революция в България в 50-те и 60-те години на ХХ век - основа на постфолклорната танцова традиция, В-Млад научен форум за музика и танц, С, 2009, бр. 3

Кръстева-Стоичевска, М. Художествена самодейност и фолклор в България през периода 1950-1990, В- Млад научен форум за музика и танц, С, 2007, бр. 4

Кръстева-Стоичевска, М. Проблеми на образоването по хореография в средните училища, В- Музика, образование, просветителство, С, 2007 Кръстева-Стоичевска, М. Фолклорните фестивали в България – исторически предпоставки, развитие през последните години, В- Нови идеи в музикознанието, С, 2008

Кръстева-Стоичевска, М. Обучението по българска народна хореография в специализираните училища – история, проблеми и перспективи, В – Сборник с доклади от научна конференция, Благоевград, 2008

Публикациите са пряко свързани с темата на дисертацията.

Лични впечатления и критични бележки

Впечатленията ми от дисертацията са много добри. Докторантката се справя много добре с материала. Умее да анализира проблематиката и навлиза задълбочено в нейното изследване. Това особено важи за разкриване на двете тенденции в историята на българската фолклористика.

Интересно са проследени трите етапа, според Маргарита Кръстева в развитието на художествената самодейност и функциите на държавните органи, които са я ръководили - Дома за народно творчество и Центъра за художествена самодейност.

Моята препоръка е към още по-детайлна обосновка на терминологичния апарат въведен от нея по отношение термина „постановка“. Постановката по дадена хореография може да бъде реализирана и от друг хореограф, който е длъжен да спази създаденото от автора на произведението.

Предлагам да се прецизира мнението на авторката, че „върху фолклорния танц се наслагват знакови значения на други извънфолклорни култури – класически балет и свободния танц на XX век“. В смисъл къде това е допустимо.

Имам единствена критична бележка, че не е обърнато нужното внимание на Ролята и значението на разкриването на отдел „Български танци“ в Средното Балетно училище през 1956 год. Той подготви вече стотици, дори повече кадри за професионалното изкуство и художествената самодейност, и неговите заслуги за националната ни култура са изключително големи.

Обобщение

Като обобщавам цялостно дисертацията „Нефолклорната култура и фолклорни явления / към развитието на българските народни танци/ 1944 – 1990 г. считам, че Маргарита Кръстева се е справила с поставените задачи. Методично правилно е Разработила целите и задачите на изследването си, като професионално и с много разбиране е направила своите анализи.

До това тя е достигнала след запознаване с огромен масив от централния държавен архив, архив на Центъра за художествена самодейност, редица публикации на наши и чужди фолклористи от различни поколения. Изследва задачите и резултатите от провеждането на седемте републикански фестивала на художествената самодейност проведени в България. Отбелязва положителните и отрицателните страни на явлението „художествена самодейност“. Провежда интересна анкета, в която участват преподаватели и хореографи на професионални и самодейни ансамбли.

Заключение

Като имам предвид значимостта на изследването, оригиналността на заложените в него идеи, проведените изследвания и анкети, които доказват верността на авторските цели и задачи, и преди всичко актуалността и необходимостта от това изследване, предлагам на членовете на Разширената специализирана комисия да подкрепят със своя положителен вот кандидатурата на Маргарита Кръстева – Стойчевска за присъждането ѝ на научно – образователната степен „доктор“ на НБУ по шифър 05.08.02 Музикознание и музикално изкуство за нуждите на Нов български университет.

София, 31.05.2010 г.

Подпись:
доц. Красимир Петров